

Spis treści

Wstęp	n
Część I. Problemy teoretyczne	19
1. Niejasności wokół przedsiębiorstwa: jedna czy wiele teorii przedsiębiorstwa.....	21
1.1. Dlaczego przedsiębiorstwo? Perspektywa makro i mikro	21
1.2. Co to jest przedsiębiorstwo? Kłopotliwe pytania.....	26
1.3. Nowe perspektywy teorii przedsiębiorstwa	29
2. Interdyscyplinarność teorii przedsiębiorstwa	32
2.1. Złożony charakter przedsiębiorstwa	32
2.2. Możliwe ujęcia i modele przedsiębiorstwa.....	33
2.3. Nauki opisujące przedsiębiorstwo i języki opisu	37
2.4. Dyrektywy metodologiczne opisu	37
2.5. Model przedsiębiorstwa w ekonomii i w nauce o przedsiębiorstwie - problem liczby zmiennych.....	38
2.6. Ekonomia a nauki zarządzania	41
2.7. Potrzeba nauki o przedsiębiorstwie	43
Część II. Tradycyjne teorie przedsiębiorstwa i ich granice	47
1. Wprowadzenie.....	49
2. Jak powstawały modele idealne: rynek wolnej konkurencji i czysty monopol	51
2.1. Geneza i ewolucja tradycyjnej (klasycznej) teorii firmy	52
2.2. Szkoła marginalna	55
2.3. Neoklasyczna teoria firmy	56
3. Doskonała konkurencja i monopol - współczesne ujęcie modelowe	60
3.1. Model doskonałej konkurencji	60
3.1.1. Niezbędne założenia	60
3.1.2. Konstrukcja modelu	62
3.1.3. Funkcjonowanie przedsiębiorstwa	65
3.1.4. Ocena użyteczności modelu	68
3.2. Model idealnego monopolu	69
3.2.1. Założenia	69
3.2.2. Budowa modelu	71
3.2.3. Strata produkcji w monopolu	73
3.2.4. Monopol w praktyce	74
3.2.4.1. Bariery wejścia	74
3.2.4.2. Monopol - różnicowanie cen	75
3.2.4.3. Nowe fakty	76
3.2.4.4. Pomiar stopnia monopolizacji rynku.....	78
3.2.5. Ocena modelu	79

4. Modele konkurencji niedoskonałej	80
4.1. Uwagi ogólne	80
4.2. Konkurencja monopolistyczna	81
4.2.1. Założenia	81
4.2.2. Konstrukcja modelu	82
4.2.3. Wolna konkurencja a konkurencja monopolistyczna	86
4.2.4. Ocena modelu.....	87
4.2.5. Konkurencja monopolistyczna w praktyce	88
5. Teorie oligopolu	90
5.1. Uwagi ogólne	90
5.2. Założenia modeli oligopolu	91
5.3. Duopol	93
5.4. Model złamanej krzywej popytu (<i>Kinked Demand Curve</i>)	95
5.5. Modele zakładające przywództwo cenowe	97
5.5.1. Przywództwo cenowe przedsiębiorstwa dominującego	98
5.5.2. Barometryczne przywództwo cenowe	99
5.5.3. Konkurencja niecenowe	100
5.6. Nieformalne i formalne zmony cenowe.....	100
6. Modele oligopolu oparte na teorii gier	102
6.1. Teoria gier	102
6.2. Strategia dominująca	103
6.3. Gry o stałej sumie	104
6.4. Gra o sumie niezerowej	107
6.5. Umowa wstępna i strategiczne odstraszenie konkurentów	108
6.6. Rachunek prawdopodobieństwa w teorii gier.....	109
7. Wnioski: możliwe struktury i formy rynku	110

Część III. Krytyka tradycyjnej teorii przedsiębiorstwa..... 115

1. Współczesna ekonomia a granice tradycyjnej teorii przedsiębiorstwa.....	117
1.1. Neoklasyczna teoria przedsiębiorstwa i jej ograniczenia	117
1.2. Potrzeby ze strony praktyki	118
1.3. Przyczyny powstania teorii alternatywnych	122
1.4. Rewizja podstawowych założeń	124
1.5. Konieczność rewizji dalszych założeń	127
2. Główne problemy współczesnych teorii przedsiębiorstwa (firmy)	129
2.1. Firma a rynek - koszty transakcyjne.....	129
2.2. Transakcje jako podstawowe elementy przedsiębiorstwa	131
2.3. Organizacja i hierarchia	132
2.4. Niepewność i niedoskonała informacja.....	133
2.4.1. Źródła niepewności	135
2.4.2. Niepewność a współczesne teorie firmy	137
2.5. Ograniczona racjonalność	138
2.6. Optymalizacja a praktyka działania przedsiębiorstw	139
2.7. Główna kreacyjna rola przedsiębiorcy	141
2.8. Rola praw własności	145
2.9. Właściciele i menedżerowie - separacja własności i zarządzania	14g
2.10. Analiza struktury podmiotów w przedsiębiorstwie	151

Część IV. Cele przedsiębiorstwa. Teorie menedżerskie..... 153

1. Spór o cele przedsiębiorstwa.....	155
1.1. Przyczyny i tło sporu o cele przedsiębiorstwa.....	
1.2. Maksymalizacja zysku - zastrzeżenia metodologiczne	
1.2.1. Konsekwencje definiowania przedsiębiorstwa wyłącznie przez cel	159
1.2.2. „Przedsiębiorstwo” - czyli kto?	159
1.2.3. Cel przedsiębiorstwa: skąd o nim wiemy?	160
1.2.4. Jeden czy więcej celów przedsiębiorstwa?	161
1.3. Maksymalizacja zysku - zastrzeżenia empiryczne.....	161
1.4. Maksymalizacja zysku - zastrzeżenia ekonomiczne	164
1.5. Maksymalizacja zysku - zastrzeżenia etyczne zysku	165
1.6. Umiarkowana wersja zasady maksymalizacji zysku	166
1.7. Cele firmy na rynku konkurencyjnym	169
1.8. Teoria firmy a teoria finansów przedsiębiorstwa	170
1.9. Wnioski: model a rzeczywistość	172
2. Menedżerskie teorie alternatywnych celów przedsiębiorstwa	174
2.1. Wprowadzenie	174
2.2. Spółki akcyjne i problem celów menedżerskich	175
2.3. Argumenty za i przeciw istnieniu kontroli menedżerów nad spółkami.....	178
2.3.1. Argumenty za kontrolą menedżerską	178
2.3.2. Argumenty przemawiające przeciwko (wątpiące) przejęciu kontroli spółki akcyjnej przez menedżerów	179
2.4. Cele przedsiębiorstw według teorii menedżerskich	181
2.4.1. Cel - maksymalizacja sprzedaży.....	181
2.4.2. Cel - maksymalizacja użyteczności (korzyści) dla menedżerów	182
2.4.3. Cel - maksymalizacja wzrostu	183
2.5. Modele celów niekwantyfikowalnych (niemaksymalizowanych)	184
2.5.1. Teoria celu „satysfakcjonującego”	185
2.5.2. Teoria „wiązki celów”	186

Część V. Inne alternatywne teorie przedsiębiorstwa..... 189

1. Wprowadzenie. Kryterium wyodrębnienia teorii alternatywnych.....	191
2. Przedsiębiorca jako innowator - J.A. Schumpeter	195
2.1. Innowacje	195
2.2. Przedsiębiorczość a teoria krańcowej produktywności	197
2.3. Niepodzielność przedsiębiorczości	198
2.4. Ekonomiczne skutki innowacji - teoria rozwoju gospodarczego.....	198
2.5. Innowacje a teoria cykli w gospodarce	199
2.6. Aktualność i zastosowania.....	200
3. Instytucjonalne teorie przedsiębiorstwa	203
3.1. Cechy podejścia instytucjonalnego	203
3.2. Szkoła instytucjonalna - geneza i prekursorzy	204
3.3. Instytucjoniści	205
3.4. Podstawowe kategorie - instytucje i transakcje	206
4. R. Coase i koncepcja kosztów transakcyjnych	208
4.1. Sposoby koordynacji zasobów przedsiębiorstwa.....	208
4.2. Przedsiębiorca jako koordynator produkcji.....	210
4.3. Koszty transakcyjne a wielkość przedsiębiorstwa	212
5. Teoria kontraktualna firmy	216

6. Teoria agencji (problem: agent - pryncypał)	218
7. Nowa ekonomia instytucjonalna	222
7.1. Ogólne założenia	222
7.2. Neoinstytucjonalna teoria przedsiębiorstwa O. Williamsona	223
8. Behawioralne i biologiczne teorie przedsiębiorstwa	227
8.1. Teorie biologiczne.....	227
8.2. Teorie behawioralne.....	228
8.3. Cykl życia przedsiębiorstwa	230
8.3.1. Spojrzenie od strony rynków i od strony firmy	230
8.3.2. Cykl życia przedsiębiorstwa a cykl życia produktu	231
8.3.3. Koncepcje cyklu życia firmy	232

Część VI. Teoria celów korporacji a problem nadzoru właścicielskiego (corporate governance) .....

1. Wstęp	239
2. Nadzór właścicielski a problemy teorii przedsiębiorstwa.....	241
3. Decyzje kluczowe i poziomy <i>zarządzania</i>	242
4. <i>Stakeholders</i> a nadzór właścicielski	244
5. Cele <i>Stakeholders</i> a współczesne modele korporacji	247
6. Rola <i>stakeholders</i> a cele firmy	248

Aneks .....

A. W świecie niedoskonałych umów .....

1. Koszty transakcyjne	253
2. Granice racjonalności kontraktów	255

B. Cz firma może być obroną przed zawodnymi umowami? .....

1. Wstęp	259
2. Quasi-renta z wyspecjalizowanych aktywów.....	260
3. Rozwiązania kontraktowe	261
4. Przykłady	263
5. Wnioski	264

C. Teoria kontraktualna - firma jako „wiązka kontraktów” - *nexus of contracts*.....

1. Wstęp	265
2. Mierzenie wyników.....	266
3. Praca i wynagrodzenie w zespole: jak uniknąć, aby jedni nie pracowali na innych	267
4. Jak rozwiązuje ten problem klasyczna teoria firmy?	268
5. Teoria kontraktualna a inne teorie firmy	270
6. Typy firm	270
6.1. Przypadek wspólnego dzielenia zysków	271
6.2. Korporacja (spółka kapitałowa)	272

6.3. Przypadek organizacji gospodarczych non-profit	273
6.4. Spółki osobowe (<i>partnership</i>)	274
6.5. Duch zespołu (<i>team spirit</i>) i lojalność	274
7. Rodzaje nakładów, które są zwykle własnością firmy	274
g. Wnioski	277
D. Firma a struktura hierarchiczna	278
E. Teoria mikro-mikro. W poszukiwaniu podstawowych podmiotów w gospodarce	283
1. Wstęp	283
2. Permanentne utrzymywanie się w gospodarce stref chronionych (niekonkurencyjnych)	284
3. Szeroko stosowane wyznaczanie ceny przez firmy na podstawie kosztów	284
4. Empiryczne obserwacje przeczą tezie, że wszystkie firmy maksymalizują zysk	285
5. We współczesnych przedsiębiorstwach bardzo wiele transakcji zawierają wykonawcy, którzy działają w imieniu firmy	285
6. Podstawowe założenie - tzw. Efektywność-X	286
7. W poszukiwaniu podstawowego atomu w gospodarce	288
8. Zwierzchnicy (pryncypałowic) i agenci	290
9. Wnioski	293
9.1. Kontrola monopolu i polityka antymonopolowa	293
9.2. Wskazówki dla zarządzania przedsiębiorstwem	294
9.3. Różnice w stosunku do konwencjonalnej teorii firmy	294
F. Teoria firmy - dwa różne spojrzenia	296
1. Wstęp	296
2. Ekonomia neoklasyczna o teorii firmy i drogi jej rozwoju	296
3. W kierunku instytucjonalnej i ewolucyjnej teorii firmy	300
Bibliografia	305
Contens	317